

บทวิจารณ์หนังสือ

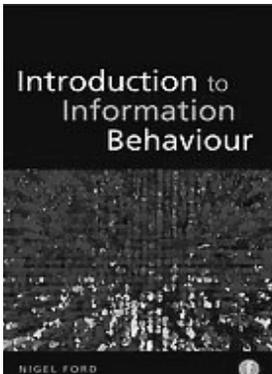
Book Review

Introduction to information behaviour

Ford, Nigel. (2015). London: Facet Publishing.
x, 252 p. ISBN 978-1-85604-850-7. £49.95.

เพ็ญพันธ์ เพชรตร

Penpan Pecharasorn

การศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศของบุคคลเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องทำความเข้าใจเป็นลำดับแรกในการจัดการสารสนเทศ พฤติกรรมสารสนเทศ (Information Behaviour) หมายถึง การที่บุคคลมีความต้องการสารสนเทศเพื่อนำมาใช้อย่างเหมาะสม และตรงตามวัตถุประสงค์ทั้งในการทำงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน พฤติกรรมสารสนเทศ จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลตระหนักรู้ถึงความต้องการที่จะได้รับสารสนเทศ ทำให้บุคคลแสวงหาสารสนเทศมาเก็บรวบรวมไว้ และนำสารสนเทศที่ได้มาใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์เพื่อหาคำตอบ

ให้กับปัญหา สร้างความเข้าใจและเลือกใช้สารสนเทศเพื่อตัดสินใจในการดำเนินการต่าง ๆ บริบทของการเกิดพฤติกรรมสารสนเทศแปรเปลี่ยนไปตามรูปแบบของสารสนเทศ จะพบว่าพฤติกรรมสารสนเทศในปัจจุบันมักเกี่ยวข้องกับสื่อสังคม ที่เป็นสารสนเทศในชีวิตประจำวัน และเพื่อการพักผ่อน ที่นำมาใช้เสริมกับบริบทเดิม ๆ ที่ใช้ในทางวิชาการเป็นส่วนใหญ่

หนังสือเรื่อง Introduction to Information Behaviour เขียนโดย Nigel Ford ศาสตราจารย์สาขาสารสนเทศศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยเซฟฟิลด์ สหราชอาณาจักร และปัจจุบันเป็นรองผู้อำนวยการศูนย์วิจัย the Information School's Centre for Information Literacy Research ซึ่งเป็นผู้สอนในศาสตร์ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมสารสนเทศทั้งระดับปริญญาตรี และโทมากกว่า 30 ปี และเป็นนักวิจัยที่มีการเผยแพร่อย่างกว้างขวางทั้งในวารสารและหนังสือชั้นนำในสาขาดังกล่าว

หนังสือเล่มนี้นำเสนอประเด็นแนวคิดปัญหาและรูปแบบของพฤติกรรมสารสนเทศ ที่แสดงให้เห็นโดยใช้การศึกษาวิจัยจากกรณีศึกษาและทำให้ง่ายขึ้นจากทฤษฎีและแบบจำลองที่ซับซ้อน โดยมีหัวข้อสำคัญที่ครอบคลุม ได้แก่ ความต้องการสารสนเทศ การแสวงหาและการได้มาซึ่งสารสนเทศ การมีส่วนร่วมในพฤติกรรมสารสนเทศ ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมสารสนเทศ ทฤษฎีและตัวแบบหรือแบบจำลองพฤติกรรมสารสนเทศ ระเบียบวิธีการวิจัยที่ใช้ในการศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศ การออกแบบระบบสารสนเทศ และแนวโน้มในอนาคตของการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมสารสนเทศ ผู้เขียนได้แบ่งเนื้อหาดังกล่าวออกเป็น 3 ตอน

ตอนแรกเป็นการอธิบายความหมายและแนวคิดเบื้องต้นที่ควรจะต้องรู้และเข้าใจ เป็นพื้นฐานว่าพฤติกรรมสารสนเทศคืออะไร ทำไมจึงจำเป็นต้องรู้ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการแนวคิดในเรื่องความต้องการสารสนเทศ

ในตอนที่สอง เป็นการนำเสนอให้เห็นถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสารสนเทศ ได้แก่ การแสวงหาและการจัดหาเพื่อได้มาซึ่งสารสนเทศ พฤติกรรมสารสนเทศแบบร่วมกัน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสารสนเทศ แบบจำลองและทฤษฎีในงานวิจัยทางพฤติกรรมสารสนเทศ โดยในแต่ละหัวข้อดังกล่าวนอกจากเป็นการอธิบายความแล้วยังมีการยกกรณีศึกษามาเป็นตัวอย่างได้อย่างชัดเจน

ส่วนตอนที่สามเป็นกระบวนการในการวิจัย วิจัยต่างๆ ที่ใช้ในการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมสารสนเทศ รวมถึงในบทสุดท้ายได้นำเสนอให้เห็นถึงการนำพฤติกรรมสารสนเทศอันได้แก่ วิธีการที่บุคคลค้นพบ จัดการ และใช้สารสนเทศ มาใช้ในการออกแบบระบบสารสนเทศด้วย

ลักษณะที่โดดเด่นและน่าสนใจของหนังสือเล่มนี้คือวิธีการนำเสนอที่จะเริ่มจากทฤษฎีพื้นฐานไปสู่ส่วนที่มีความซับซ้อนมากขึ้น และมีเครื่องมือในการเรียนรู้คือการแทรก "Think" หรืออาจเรียกได้ว่า "คิดก่อนนะ" ซึ่งเป็นประเด็นคำถามให้คิดก่อนที่จะอ่านต่อไป เป็นการเชิญชวนให้ผู้อ่านได้ฝึกคิดเกี่ยวกับประเด็นแนวคิดที่จะนำมาใช้เพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งสุดท้ายแล้วก็จะมีคำอธิบายเฉลยต่อท้ายให้ในทุกๆ การแทรก การทำเช่นนี้ถึงแม้ผู้อ่านอาจจะไม่คิดแต่ไปอ่านเฉลยเลย ก็ถือว่าเป็นวิธีที่ดีอยู่ เพราะอย่างน้อยก็ยังทำให้เกิดความเชื่อมโยงกับแนวคิดในหัวข้อต่อไปได้ง่ายมากขึ้น ข้อดีอีกอย่างก็คือ ในตอนท้ายของแต่ละบทจะมีบทสรุปรวมทั้งรายการแนะนำเอกสารเพื่อการค้นคว้าต่อไปไว้ด้วย

หนังสือเล่มนี้จึงเป็นตำราพื้นฐานที่สำคัญ ที่เหมาะกับนักศึกษารวมทั้งผู้ที่ปฏิบัติงานที่สนใจเกี่ยวกับการแสวงหาสารสนเทศ การรู้สารสนเทศ พฤติกรรมและความต้องการของผู้ใช้สารสนเทศ ทั้งนี้เพราะ Ford สามารถผสมผสานทฤษฎีและการปฏิบัติจากกรณีศึกษาที่เกี่ยวกับพฤติกรรมสารสนเทศ มานำเสนอให้เห็นชัดเจนในสิ่งที่เป็นอยู่ที่อยู่เกี่ยวกับพฤติกรรมสารสนเทศ รวมทั้งสิ่งที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตเกี่ยวกับเรื่องนี้ โดยทำให้เกิดความเชื่อมโยงและเข้าใจได้เป็นอย่างดี ซึ่งนักศึกษาและผู้ปฏิบัติงานในด้านสารสนเทศ ที่มีความสนใจในเรื่องพฤติกรรมสารสนเทศก็สามารถนำไปพื้นฐานความรู้ และแนวทางที่จะต่อยอดงานวิจัยในเรื่องดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- Ford, N. (2015). Introduction to Information Behaviour. London: Facet Publishing. Item Number: 978-1-85604-850-7, \$85.00, 24 pages (a sample of the book), Softcover. [Retrieved from <https://www.alastore.ala.org/detail.aspx?ID=4253>]
- Maceviciute, E. (2015). Review of: Ford, N. Introduction to information behaviour. London: Facet Publishing, 2015. Information Research, 20(4), review no. R547 [Retrieved from <http://informationr.net/ir/reviews/revs547.html>]